

PLA DOCENT

Curs : 4t
Especialitat: Direcció i Dramatúrgia
Codi de l'assignatura: 553023
Assignatura (nom): Dramatúrgia i espectacle del circ
Tipus d'assignatura : Optativa
Crèdits ECTS de l'assignatura: 3 ECTS
Hores totals de l'assignatura: 75 h (45 lectives + 30 de treball autònom)
Impartició: semestral
Professors/es: Jordi Jané
Descriptor: El circ: àmbit, límits i espai-temps / Elements comuns i elements diferencials entre circ clàssic i circ contemporani / Especialitats i terminologia / Tractaments dramatúrgics / Rol dels elements accessoris / El creador-intèrpret / La comicitat / Espectacles mono i pluridisciplinaris / Fronteres entre gèneres, hibridació / Visions poètiques / El circ com a referència / El circ fora del circ.
Requisits: Cap
Observacions:

COMPETÈNCIES QUE S'ADQUIRIRAN EN CURSAR L' ASSIGNATURA:

Competències específiques:

- Investigar els diferents tractaments dramatúrgics i de posada en pista/escena dels diversos formats d'espectacle circense (carpa, escenari a la italiana, sala, carrer, cabaret, etc.).
- Valoració dels espectacles de circ atenent a criteris de tendència estètica, estil, argument, producció, qualitat i posada en pista o escena.
- Concebre propostes d'espectacle circense a partir d'una idea motriu i/o d'un número o números preexistents.

Competències Genèriques (transversals):

- Creació i potenciació d'una consciència crítica constructiva respecte del propi treball i el dels altres.
- Assumpció del criteri "menys és més" aplicat tant a les idees mare com als processos de construcció d'espectacles.
- Foment de l'expressió i la creativitat personals integrant-hi els coneixements adquirits i assumint els riscos creatius amb esperit d'investigació, rigor i sentit de l'humor.

RESULTATS D'APRENTATGE:

Coneixements:

1. Conèixer els diferents corrents estètics i humanístics detectables actualment en les creacions circenses d'arreu del planeta, així com els contextos socioculturals en què es desenvolupen i el sentit de les polítiques culturals que les potencien o les minoritzen.
2. Conèixer com operen alguns llenguatges que avui s'hibriden amb el circ (entre d'altres, els teatres gestuals i de tex, la dansa i la performance) i els respectius impactes emocionals en l'espectador.
3. Conèixer orígens, motivacions i resultats de les diferents estratègies de treball de solistes i col·lectius.
4. Conèixer com opera la funció dramatúrgia en les diferents modalitats de circ.
5. Conèixer el treball del creador, l'intèrpret i el creador-intèrpret circense en els diversos aspectes que intervenen en la producció d'un número o un espectacle, des de la idea motiu a la presentació en públic.

Procediments i habilitats:

1. Analitzar col·lectivament enregistraments d'espectacles de circ de diversos formats, tendències i estils.
2. Capacitat de recerca i incorporació de nous referents (artístics o no) a les creacions circenses.
3. Capacitat de utilització i experimentació d'eines d'altres llenguatges com a possibles models a integrar.
4. Saber elaborar situacions escèniques capaces d'alterar els cànons convencionals i de propiciar l'aparició d'altres àrees i sensibilitats escèniques.

Actituds:

1. Predisposició mental oberta, responsable, rigorosa i agosarada.
2. Tarannà autònom per buscar informació i explorar noves vies en qualsevol moment d'un procés de creació.
3. Adaptació i flexibilitat davant dels imprevistos i capacitat de prendre decisions sobre la marxa.
4. Voluntat d'aprendre dels errors.
5. Autoexigència per desenvolupar les capacitats adquirides.

CONTINGUTS FORMATIUS (TEMARI):

Blocs de contingut:

L'assignatura és de caràcter teoricopràctic i s'estructura en dos àmbits complementaris: classes magistrals i treball autònom. El temari següent es treballa simultàniament des de tots dos àmbits.

1. El circ com a art escènica d'al·luvió: definició i límits. Especialitats i terminologia.
2. Cronologia històrica general.
3. El circ com a fenomen social, espectacle popular i filosofia de vida. Aspectes simbòlics, antropològics i polítics.
4. Clàssic i contemporani. Paral·lelismes i divergències en els plans artístic, escènic, de formació, producció, estructura empresarial, comunicació, circuits d'exhibició i altres.
5. Dramatúrgia. Dramatúrgies. El posador en pista o en escena. Construcció i dramatúrgia en el circ eqüestre clàssic. Construcció i dramatúrgies en el circ contemporani. Espectacles a partir d'una sola especialitat.
6. Circ contemporani català (1976–2013): origen i recorregut de les actuals dramatúrgies.
7. Altres circs contemporanis europeus.
8. Punts d'inflexió claus en les dècades dels 70 i 80: Crisi artística i econòmica del circ. Renovació del clàssic i aparició del neoclàssic. La influència soviètica.
9. Europa: diferències essencials en els plans ètic, estètic, conceptual, dramatúrgic i econòmic entre circs actuals de referència com Knie, Roncalli, Krone, Grüs, Invisible, Romanès, Mundial, Cric o Raluy.
10. Amèrica del Nord: la concepció Ringling, el fenomen Soleil i l'opció Éloize.
11. Pierrot Bidon: del punk del Cirque Archaos i el romanticisme itinerant de l'italià Circo Bidone al circ ètnic del Circo da Madrugada i el Circus Baobab (Brasil i Guinea-Cronakry).
12. Circ asiàtic i circ exsoviètic.
13. Rol dramatúrgic de la comicitat. Origen del pallaso, integració, desenvolupament i diversificació del personatge en l'espectacle circense. Fugida cap a altres àmbits i creació d'espectacles unitaris. Fellini i *I clowns*. Pallaso clàssic i pallaso contemporani.
14. El circ i la interrelació amb d'altres arts: literatura, cinema, arts plàstiques, teatre, dansa, pantomima, música.
15. Espectacles singulars. El circ com a referència o evocació en espectacles no circenses: de Jean Cocteau als nostres dies.
16. El circ fora del circ: Philippe Petit, Jérôme Thomas i Bartabas entre d'altres.

METODOLOGIA I ORGANITZACIÓ GENERAL DE L'ASSIGNATURA:

A. Treball presencial. 45h (60 % del total)

45 hores de classes magistrals amb assistència obligatòria. El desenvolupament del temari inclou visionats i anàlisi exhaustiva i contrastada de números i espectacles de les diverses modalitats de circ i arts afins.

B. Treball autònom de l'alumne. 30 hores (40 % del total)

30 hores de treball autònom, que comprèn:

- Visionat de dos espectacles en viu i posterior anàlisi dels aspectes artístics, dramàtics, tècnics i formals de cada un mitjançant treball escrit.
- Treball final, consistent en un projecte dramàtic sobre un text / idea / prèviament consensuat/da amb el tutor.

Avaluació (Criteris, estratègies o activitats i ponderació):

L'avaluació es fa en funció dels criteris següents:

- Assistència i nivell de participació en els processos d'aprenentatge de les classes magistrals.
- Qualitat dels treballs analítics sobre els dos espectacles visionats en directe. Els treballs poden incloure el material gràfic que l'alumne consideri necessari per exposar la seva anàlisi.
- Originalitat, profunditat i qualitat del projecte dramàtic final.

Pel que fa als treballs, es valoraran especialment la posada en pràctica dels coneixements d'escenificació i dramàtica adquirits, la capacitat d'anàlisi en els plans emotiu i tècnic, l'ús correcte de la terminologia circense i la contextualització de l'espectacle en qüestió en el moment evolutiu de les arts de l'espectacle a escala global.

- Assistència 70 %
- Dos anàlisis 15%
- Projecte final 15%

BIBLIOGRAFIA, FONTS I RECURSOS DE DOCUMENTACIÓ:

Bàsica:

BÉGADI; ESTOURNET; MEUNIER: *L'autre cirque*. París: Editions Mermon, 1990.

CIRET, Yan (coordinador): *Le cirque au-delà du cercle* (Revista Art-Press, núm. 20). Setembre 1999.

DE RITIS, Raffaele: *Storia del Circo: dagli acrobati egizi al Cirque du Soleil*. Roma: Bulzoni Editori, 2008.

Diversos autors: *Circ i utopia* (Revista del Centre de Lectura, núm. 3). Reus: 2n trimestre 2002.

GENET, Jean: [traducció de Moisès Maicas]: *El funàmbul*. Barcelona, Ed. 62/Empúries, 1996.

GUY, Jean-Michel (dir.): *Avant-garde, Cirque!*. París, Éditions Autrement, 2001.

JACOB, Pascal: *Le Cirque, un art à la croisée des chemins*. París: Gallimard, 2001.

JANÉ, Jordi; Minguet Joan M. (coordinadors): *El circ i la poètica del risc* [actes del Seminari Internacional de circ celebrat al CCCB el febrer del 2006]. Barcelona: Krtu/Departament de Cultura de la Generalitat, 2007.

JANÉ, Jordi: *Les arts del circ* [A: "Art, geografia i societat", volum 2, col·lecció Art de Catalunya, direcció científica de Xavier Barral i Altet]. Barcelona: Edicions L'Isard, 2002.

JANÉ, Jordi: *Les arts escèniques a Catalunya*. Barcelona: Cercle de Lectors/Galàxia Gutenberg.

JANÉ, Jordi; Minguet, Joan M. (coordinadors): *Circ contemporani català, l'art del risc* [Catàleg d'exposició]. Barcelona: Krtu/Departament de Cultura de la Generalitat/Triangle postals, 2006.

MAUCLAIR, Dominique: *Planète Cirque*. Baixas (França): Balzac Éditeur, 2002.

MOREIGNE, Marc: *Corps à corps (visions du cirque contemporain)*. París: Éditions de l'Amandier, 2010.

PAVIS, Patrice: *El anàlisis de los espectáculos*. Barcelona, Paidó, 2000.

SÁNCHEZ, J.A.: *Dramaturgias de la imagen*. Ediciones Universidad Castilla-La Mancha, 1999.

WALLON, Emmanuel (dir.): *Le Cirque au risque de l'art*. Arles: Actes Sud-Papiers, 2002.

Complementària:

DALMAU, Antoni R.: *El circo en la vida barcelonesa*. Barcelona: Ed. Librería Millà, 1947.

DEONNA, Waldemar: *Le symbolisme de l'acrobatie antique*. Bruxelles: Latomus Revue d'Études Latines, 1953.

ELIAS, Jordi: *Deu anys de circ*. Barcelona: Ediciones Circo, 1964.

ELIAS, Jordi: *Diálogos en el circo*. Barcelona: Ediciones Circo, 1962.

FÀBREGAS, Xavier: *Introducció al llenguatge teatral*. Barcelona: Edicions 62, 1973.

GASCH, Sebastià [et.al.]: *Teatro, Circo y Music-Hall*. Barcelona: Argos, 1967.

HOTIER, Hugues: *Cirque, Communication, Culture. Talence*. Presses Universitaires de Bordeaux, 1995.

JANÉ, Jordi; Minguet, Joan M.: *Sebastià Gasch, el gust pel circ*. Tarragona: Ed. del Mèdol, 1997.

LÉVY, Pierre-Robert: *Les clowns et la traditions clownesque*. Sorvilier (Suisse): Éditions de la Gardine, 1991.

MATEU I SERRA, Mercè: *Observación y análisis de la expresión motriz escénica: estudio de la lógica interna de los espectáculos artísticos profesionales* (tesi doctoral). Barcelona: Universitat de Barcelona, 2010.

MELENDRES, Jaume: *La teoria dramàtica. Un viatge a través del pensament teatral*. Barcelona: Institut del Teatre (Diputació de Barcelona), 2006.

PETIT, Philippe: *Traité du funambulisme* [pròleg de Paul Auster]. [Publicat als Estats Units amb el títol The High Wire. Nova York: Random House, 1985 i 1997]. Arles: Actes Sud, 1999.

ROMANÈS, Alexandre: *Un peuple de promeneurs. Le temps qu'il fait*. 2000.

RUSIÑOL, Santiago: *L'alegria que passa*.

RUSIÑOL, Santiago: *La niña gorda*.

STREHLI, Georges: *L'acrobatie et les acrobates*. [reimpressió de l'edició publicada a París el 1903]. París: Librairie S. Zlatin, 1977.